

בשָׁמָן אֲפִים

DISPUTATIO PHILOLOGICA.

De nonnullis Sacrarum Literarum

Vocibus & Phrasibus,

Quam,

Consensu Amplissimæ Facultatis Philosophicæ

Publica Dissertationis

Subjiciunt

M. HARTVICVS WICHELMANNVS,

Lunæburgensis Præses,

&

PETRUS EILHARDUS, Holstæ

Respondens.

*Ad diem 8. July horis antemeridianis in Auditorio
Philosophorum.*

REGIOMONTI,
Typis Haredum Segebadij: Anno 1639.

16. Mar. bibl.

32,24

Fip. bibl. Joh. 2. Philo.

VIRI. CLARISSIMI.

M. HARTM. WICHELMANNI. LUX AB.
PATER. C. M. SAMUEL. WICHELMANNI. SCHOLÆ. IBID. CONR.
MATER. PISSIMA. ELISABETHA. WIPPERMANNIA.

CIC 10 CXII. VII. KL. MART. S. V. NATI.
QVI. TENERIMO. A. PRIMUS. ANNU. AFFECTU.

CELESTIS. SAPIENTIE. AC. DIVINÆ. VIRTUTIS.
AMOREM. AMBIENS.

ULTRAM QVE. SANCTISSIMA. COPULA.

CUM. HAC. INSUPER. DOTE.

ET. INTER. MORTALITATEM.
SUPREMA.

- PHILOSOPHORUM. LAUREA ORNATUS.

POST QVAM.

PRINCIPEM. FERE. IN. PERIPATO. LOCUM. CBTINUERAT.
LEGIMEN. ORDINANDÆ. SCHOLÆ. PAROCHIALIS. CALLESSERET.
INTER. CELESTUM. VERO. BEATITUDINEM.

QVO. NON. PLACIDISSIMA. MINUS. QVAM. BEATISSIMA. MOR^{TA}
CUM. AMPLIORIS. HONORIS. AC. DUCISSIMI. CONYUGII. FRUCTUM.

NOSTRÆ. HIC. ORBIS. DESTINASSET.

CIC 10 XLVII. XIII. KL. MART. FUIT. ERECTUS.

PLENO. NEC. TURBANDO. NUPTIARUM. DELICO.

FRUSTRATUR.

SIBI. GUNXI. T.

DESIDERATISSIMAM. MEMORIAM.

HOC.

INTER. LACRIMAS. ET. IUCETUM.

POSITO. MONUMENTO.

QUOD. AB. 1850. EXPECTABAT.

ASSERERE. VOLUIT.

DOLENTISSIMA. MATER.

M. H. W.

Gon pauci, illiq; Logicorum haud pōstremi, vocabulum ἐλέγχος, quod reddunt per redargutionem, significare putant præconcessi negationem, vel antea negati concessionem vi argumentationis & in eadem disputatione. Hæc vero explicatio inde orta videatur, quod Arist. lib. 1. Soph. Elench. c. 3. Primarium Sophistæ & litigia amantis scopum esse dicit ἐλέγχον: Hunc vero lib. 2. Priorum cap. 20. lib. 1. de Soph. Elench. c. 1. §. 4. c. 6. §. 4. c. 9. §. 5. definit syllogismum contradictionis, vel cum contradictione conclusionis: Hinc procul dubio existimarent autores, Principali-
er hoc intendi à Sophista, ut adversarium eò adducat, quòd is sibi ipsi contradicat, & hoc ipsum esse ἐλέγ-
χον seu redarguere.

S. 2. Verū talis non erit scopus Sophistæ, neq; enim illum facile assequi posset, nec ἐλέγχον simpliciter finis dicitur ejus à Philosopho; sed cum addito videri ἐλέγχον: quin potius ita redarguere posse, uti illud describitur lib. 1. de Soph. Elench. c. 5. §. 4. non est mihi Sapientis in quavis cognitione c. 1. & 8. Dicimus autem ἐλέγχον esse Syllogismum cuius conclusio contradicat assertioni seu positioni alterius, imprimis falsæ, quod constare potest ex locis cit:

S. 3. ἐλέγχος circa locum Ebr. 11. v. 1. reddi solet per argumentum, demonstrationem, probationem firmissimam, & rectè quidem: interim tamen, si vim vocis ex dictis considerare velimus, non erit simpliciter argumentum, sed tale argumentum & talis demonstratio, cuius conclusio assertioni alterius contradicat, sive probatio alicujus propositionis, quæ adversarij sententiæ falsæ opponatur, & ἐλέγχον erit contradicere alicui, ratione producta,

A 2

S. 4. Hanc

S. 4. Hanc etiam harum vocum emphasis in multis, si non in omnibus N.T. locis spectari posse existimatus. Ita quando ratio humana dicit: illa, quæ non videntur, nec visa sunt, non esse; Fides huic assertioni falsæ contradicit, & rationem producit DEI autoritatem sive Scripturam dicentem ac propterea Fides dicitur ἐλέγχος. Et quod à quovis Sapiente requirit Philosophus, ut non saltem vera docere, sed etiam salsa proponenti ex propriis suæ scientiæ principiis contradicere queat, ipsumq; ita ἐλέγχειν: Idem à Sapiente Theologo exigit Apostolus, ut sc. Veritati Theologicæ contradictentes ex suæ sapientiæ fontibus ἐλέγχειν sive redarguere possit.

arv. l. 1. Nov. l. 1. idc. V. X. q. 1
dicatur in Epist. ad Tit.
c. 1. v. 9, 13.

S. 5. Harum vocum vis si observetur in c. 16. Joh. Locum illum, qui continetur v. 8, 9, 10, 11. & aliás difficilior videtur, satis facilem & Scripturæ maximè conformem admittere explicationē putamus; verba sunt notissima, ιητὸν ἐλθὼν παρεῖκλητον ἐλέγξει τὸν κέσμον τοῦ ἀμαρτίας ιητὸν τοῦ δικαιουόντος. ιητὸν τοῦ κερδεως etc. Quid sit ἐλέγχειν ἵνα τοῦ ἀμαρτίας id ex c. 8. v. 46. constare poterit; ubi Salvator ad Calumniatores Pharisæos dicit; Quisnam vestrum arguet me de peccato, quasi diceret; Ego dico me nullum unquam peccatum commisisse, adeoq; me non esse peccati servum, quemadmodum vos estis, juxta v. 34. Quis vero ex vobis mihi contradicere poterit ratione indubitatâ productâ, vel quis contrarium probare poterit certâ & firmâ ratione, ut meam assertionem ita falsitatis convincat.

S. 6. Non absimili modo præfens locus explicari poterit. Mundus dicit non dari 1. Peccatum 2. Justitiam, 3. Extremum Judicium, quæ primaria certè erunt capita fidei Christianæ adversantia, Spritus S. v. quando venerit, hiscè omnibus contradicet, probabitq; contrarium rationibus firmissimis. 1. quod detur pec-

5.

Peccatū, illud inde probabit; ὃν ἡ πεccatiōnē eis ēμε, quia
nō credunt in Christū, & consequenter nec in Deum,
quicquid v. ex fide nō est id peccatū est. 2. Quod detur
justitia illud inde probabit, quia Christus per passionē
mortem, resurrectionem & ascensionem suam ivit ad
Patrem, sive in Sanctū Sanctorum æternā redemptio-
ne sive justitiā inventā Ebr. 9. v. 12. 3. Quod detur Ju-
diciū, id ipsum contra falsissimam Mundi opinionē
sive assertionē probaturus est Spiritus Sanctus inde,
quia Princeps mūdi sive Diabolus judicatus est; quod
si Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed eosdē
æternæ damnationi adjudicavit, omnino tale judiciū
etiam jurati hujus Principis servi non effugient 2. Pet.
2. v. 4. Jud. v. 6.

§. 7. Apparet itaq;, quod secundum explicationē da-
tam particula ַה non significet vel inferat causas pro-
pter quas Spiritus Sanctus sit punitor Mundi, sed
rationes, ex quibus vel per quas Dux ille veritatis pri-
maria fidei Christianæ capita contra mendacia Mun-
di sit probaturus. 1 I.

§. 1. וַיְתַחַן אֵת רָשִׁיעִים קָבְרוֹ וְאֵת עֲשִׂיר בְּמַתִּין :
Horum verborum quæ habentur Esa. 53. v. 9. Tres im-
primis observatu dignæ habentur explicationes qua-
rum 1. Particulam ַה accipit pro nota similitudinis,
& vocein ַאֲשֶׁר pro impi o divite: Dedit vel posuit cū
impiis sepulturam suam, & cum divite disposuit se in
mortes suas; hoc sensu, quod Christus similem impro-
bis sepulturam habuerit, & mortuus fuerit tanquam
dives, qui in opes fiduciam suam collocat.

§. 2. Explicatio secunda particulam ַה accipit pro
nota loci & vocem בְּמַתִּין pro monumento: Posuit
cum improbis sepulchrum suum, sed cum divite mo-
numentum suum: hoc sensu, quod sepultus quidem
fuerit Christus in eo loco, ubi sepeliri solebat impro-

bi, scil. non procul à monte calvariæ, sed monumentū tamen splendidum habuerit divitis scil. viri Josephi.

S. 3. Explicatio tertia particulam נָתַן habet pro no-
ta accusativi casus רְשֻׁעָה verò explicat Substantivę
per improbitates & עֲשִׂיר abstractivę per divitias. Po-
suit improbitates (nostras scil.) in sepulchro suo, & di-
vitias posuit in morte suâ, hoc sensu. quod omnia no-
stra peccata unâ cum Christo sint sepulta, contra ve-
rò Christus per mortem suam nobis divitias spiritua-
les, & quidem maximas acquisiverit.

S. 4. Omnes verò hascè tres explicaciones simul
veras esse non posse, quilibet facilè animadvertisit; &
primam quod attinet circa illam dubitare aliquis pos-
set. 1. Utrum Salvator noster sepultus fuerit ut im-
probis, contrarium siquidem testatur historia Evan-
gelica. 2. Utrum bene dicatur Salvatorem nostrum
mortuum esse ut divitem, qui fiduciam suam in divi-
tias collocat. 3. Utrum vocabulum Divitis ita abso-
lute possum recte explicetur vel accipiatur pro Di-
vite impio. 4. Utrum illud SE commode subintelli-
gatur in secundo membro. 5. Hanc interpretationem
imprimis suspectam reddit sequens particula by, quā
eadem ferme explicare cogitur per Quamvis, quod
vix fieri debere existimamus.

S. 5. In secunda explicatione 1. particula נָתַן pro lo-
ci identitate accepta obscurionem & inusitatorē sen-
sum gignere videtur. 2. Licet Christus Salvator Mun-
di non procul à monte calvariæ sepultus sit, inde ta-
men non statim dici poterit ipsum cum impiis sepul-
tum esse. 3. Vocabulum בְּמֹת vix recte explicabitur
per monumentum, vox enim כְּמֹת in plurali numero
tām cum affixis quàm in regimine Kametz penulti-
masyllabæ retinere solet.

S. 6. In tertia explicatione 1. probari debent modi
illi loquendi, Ponere improbitates & ponere divitias

in aliquo, ubi habeatur verbum **רָשָׁעִים** in tali sensu, neq; enim per omne Ponere fortassis explicari poterit **לְתַהֲרֵת**: Et si maximè probari uterq; possit quoniam ponit improbitates in sepulchro alicujus idem est quod sepeliri easdem, nonnè poni divitias in morte idem erit quod Mori illas vel destrui; Et vice versâ si poni divitias in morte alicujus significat easdem ex Morte ejus derivari & provenire, nonne poni improbitates in sepulchro alicujus significabit easdem ex sepulchro alicujus derivari & provenire? Ita omnino videtur; vel vox **רָשָׁעִים** duas habebit diversissimas acceptiones in eodem loco nō repetita, nec particulâ disjunctivâ vel simili debito modo interposita. 2. Utrum Dives pro Divitiis hoc in loco bene accipiatur, id etiam dubium esse posset, neq; n. concretum per abstractum ubicūq; & quomodo cumq; ponatur explicati debet; Potius ex voce **בְּמִתְיר** colligerem vocem **רָשָׁעִים** per improbos nō per improbitatis verti debere, quæ per **עֲוֹנָתָה** **פְּשֻׁעִים** vel **אֶתְנָה** alias redundunt in hoc capite. 3. Vaticinium, in quo passio, mors & resurrectio Christi maximè perspicue describitur, allegoricè, de sepulturâ peccatorū, sine urgente necessitate explicari non debebat, sed potius de sepultura Christi. Atq; ita etiam hæc explicatio in dubium vocari posset, imprimiscum nihil ferme in eadē dicatur quod nō in aliis huj^o capitib^z sicutiis habeatur.

§. 7. Quæritur itaq; annō sensu satis facili & historiæ N.T. maximè conformi verba illa ita explicari debeant, ut **בְּמִתְיר** in Morte ejus denotet tempus, quo jā mortuus fuit Christus: Posuit sive constituit improbos (constituti sunt improbi) in sepulturam ejus, sed divitem (Homo dives) in morte ejus. Quod scil. Christus improbis hominibus traditus fuerit, qui ipsum cruci affigerent, interficerent & consequenter sepelirent, adeoq; constituti dicantur improbi in sepulturam ejus; vero quod Christus tamen traditus fuerit diviti, qui sepulturam ejus procuraret, adeoq; excitatus seu constitutus fuerit dives in sepulturam ejus, sed quando jam mortuus erat, Vel,

ut part. פָּאֵל maneat nota similitudinis usitato Ebreis loquendi modo & קְבָרֹן per sepulchrum explicetur, neq; particula בְּ וְלַ in hac voce subintelligatur, quod in prima factū est, Posuit cū improbis sepulchrū ejus sed cum Divite (sc. posuit sepulchrū ejus) in Morte ejus. Quod sc. initio quidē tale sepulchrū Christo destinatum fuerit, quale habere solent homines facinorosi, quando eidem mortis generi fuit adjicatus; verū quođ nihilominus in morte ipius, sive quando iam fuit mortuus, aliud sepulchrum ipsi adjudicatum fuerit & obvenerit, hominis scilicet maxime divitis, idq; propterea quod nemini fecerit injuriam. Nec dolus inventus fuerit in ore ipius uti sequentia habent.

III. Q. An hec verba οὐκέτι ἀνήμην ὁ λόγος, quæ habentur Ebreorum 4. v. 13. non possint ita reddi: Apud quem nobis est verbum illud; ut scilicet verbum Ebreis Evangelizatum, quod p. 12. describitur, dicatur esse apud eum, coram quo nihil sit absconditum &c. qui sit ipse Christus.

IV. Q. Utrū Ps. 8. quādo dicitur υπερ τῆς οὐρανοῦ ὁ λόγος, Qui vel Propterea quod ponis Decorem tuum supra cœlos, per Decorem Dei nō possit cōfondē intelligi ipse Dei Filius.

V. Q. Utrū hec verba, πλὴν τὸ εὐόντε δότε ελεεμοσύνην Lnc. 11, v. 41. nō possint & debeant ita explicari; Potius interna date Misericordiā: uti Flacius vult in voce Dare & Eleemosyna.

VI. שְׂנִפְרֶת nonquam denotat cadaver in Sc. S. uti nonnulli Lexicographorum volūt, viderunt etiam hec vox per Animā cōmodē explicari posse Ps. 16. v. 10. ut per אֲוֹלֶשׁ maximi intelligantur cruciatus, quos anima Christi sustinuerit.

VII. Nō opus esse videtur ut particula בְּ & עַ per quasvis explicitetur in illis locis, quæ citantur à D. Tarnovio in exercit: ad locum l. 1. Sam. c. 2, 25. sed commodius reddi posse putamus easdem per Nam vel Quia, vel aliam particulam.

VIII. Quando Ezech. 9. v. 4. Thau inscribi jobetur frontibus gementium, queritur utrum illud Thau sit accipendum in sua significatione, à verò pro ultima Ebreorum litera, quæ vel integrā dictionē exhibeat, vel tū tēporis fuerit signū cruci

IX. De nomine Maccabei placet nobis sententia Sch. kha qui iudam Maccabæum vexillis suis has literas יְהָבָבִים inscriendas curasse testatur ex c. 15. Exod. v. 11. Herum verò literarum cabballisticam legiōnem cum ignoraverint Milites, legisse eisdem Maccabai. & belli ducem inde denominasse,